

f
497.4542
D2999y

Yegui Health Book
1965
John Dedrick

4104

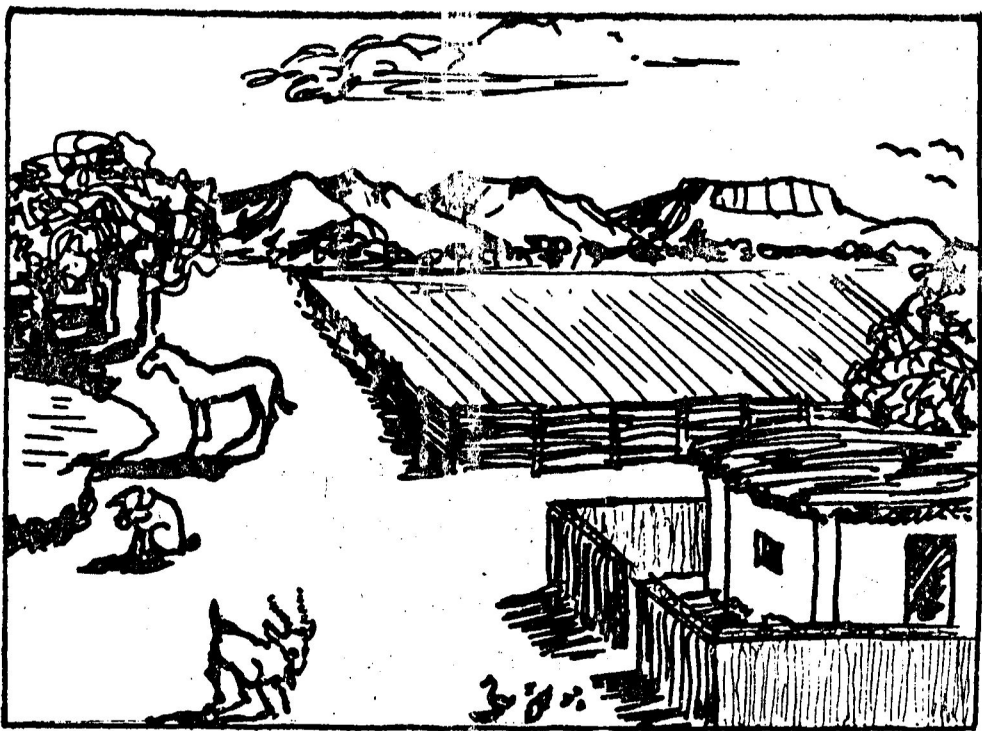
jú?unee-betchi?i bo

Júme'e báji lútu'uriam
kó'okoat
jú'unee-betchf'ibo.

Júka'a kó'okoat, jaísa 'áa 'áet jú'uneene'epo,
'íntok ché'a láuti 'ém 'émo 'íne'etene'ebetchf'ibo,
jaísa 'ém 'émo jíttone'epo, 'óó jíta jíttoatasa 'ém
jif'ine'epo.

Swadell Lithographers Inc.
Escondido, California

ʔiním bwán-bwíapo, ʔitóm náaj-kúakteʔepo, káa-nanáu machíka, jíapsame, túʔisi júebena táttaʔabwisi-machíka ʔáayuk.

Máa, júuʔu kábaʔi, júuʔu waákas, júuʔu kabáa, júuʔu koówi, júuʔu tótoi, júuʔu kóʔoboʔe. ʔíntok náa-búujti, júapo yóawa, júuʔu maáso, júuʔu wóʔi, júuʔu júya koówi, júuʔu juúri, júmeʔe wikitchim, bakóchim, kúta-wikúim, sákkaum, wáka-wóʔochim, baí-séʔebolim, téeka séʔebolim, semá-lúlukutchim, júmeʔe woóʔom, temáʔim ʔíntok júmeʔe waáte, síʔime júapo yóawa yéu-tájtia. ʔínimeʔe síʔime bém ʔilí bwéerekaʔabetchíʔibo, pusímmea ʔáa bíchutu.

Waáte ʔíntok, ʔámmaʔali béetchikai ʔááne. Júmeʔe téputchim, jíʔimulim, júmeʔe ʔétem, wéteʔepoim, kurúm, tótoi ʔétem, ʔíntok júmeʔe ʔilí yoériam, síʔime yéu-tájtia. ʔínimeʔe, ʔámmaʔali bém béetchiakaʔabetchíʔibo, kaibu seénu, sép ʔáa ʔáʔa téunee.

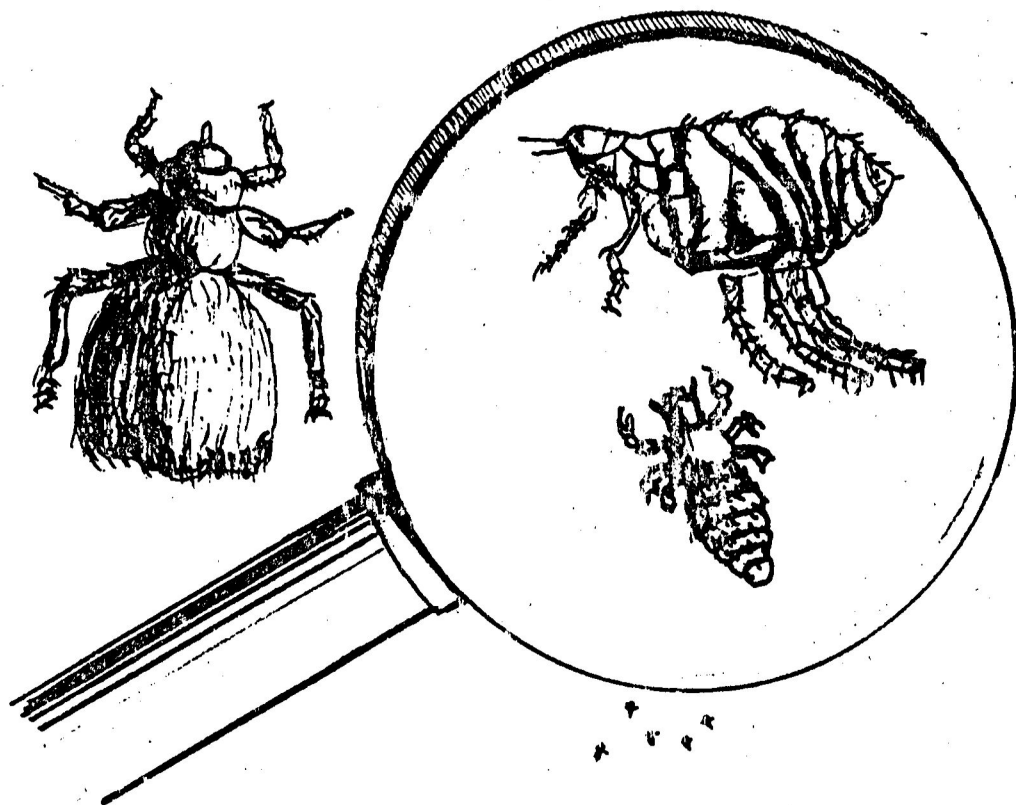
Táa ʔétteta-bépa, ʔíntok téputta-bépa, waáte yoériam-bénaka, chéʔa ʔilíitchika, jíapsaka ʔááne. Junámeʔe ʔíntok, ʔitóm pusímmea té káa ʔáa ʔám bícha. ʔínimeʔe

ʔintok, yóí-nókpo, mikróobiom-téa. ʔóo waáte
baktériaʔatea, ʔóo basílusim-téa.

Táa junámeʔe bít-betchíʔibo. bíkrio-pusímmea,
ʔaúmentoʔoteamtae bibítwa, ʔóo júmeʔe chéʔa ʔilítchika
mikróobiom-téame, junámeʔe, mikroskóopioʔoteamtae
bibítwa. júnak ʔintok bwéeresi ʔám bítnee.

ʔintok jíba juná lensu, júm batwépo, kanál-baʔápo
júniʔi, júmeʔe kúchum, bobóʔokim, júuʔu bátat, júmeʔe
májauwim, ʔintok júmeʔe wáʔibilim, júmeʔe sibóʔolim
ʔintok júmeʔe waáte, táттаʔabwika, juébenaka ʔáma jóʔaak.
Junámaʔa kétchia, júmeʔe yoériam-bénasi, túʔisi
ʔilítchika, ʔáma jíapsa

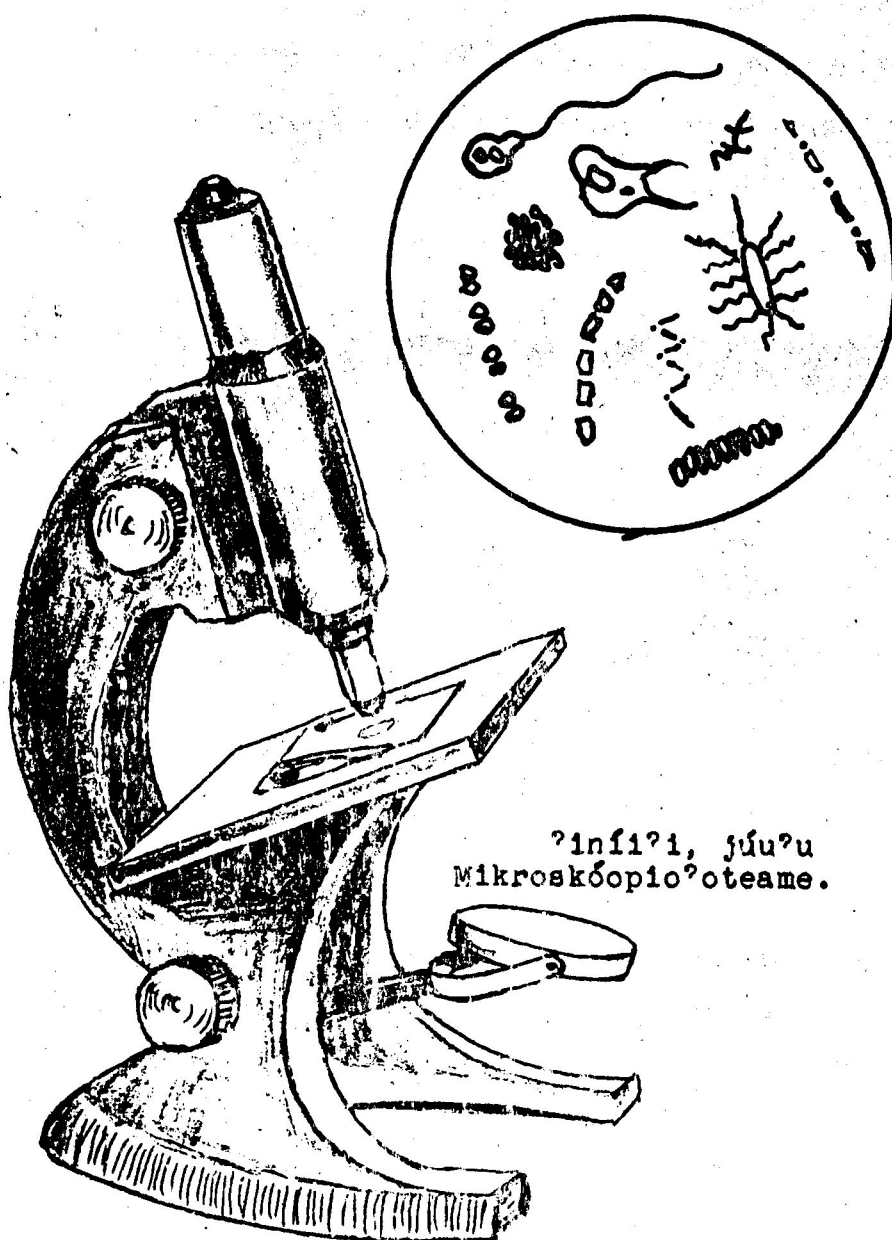
Júm kanál-baʔápo júniʔi, juébona, júmeʔe jaíti-
-machíria, jíapsaka ʔaáne, yóí-nókpo júmeʔe mikróobiom-teame.

Waáte baktéria?atáa, waáte, ?amíbam-téa, waté
 ?íntok basíllusim-téa. Pusímmea káa ?áa bíttu, táa
 mikroskópio?oteamtae ?áa, junáe ?áa bíttu.

Júu?u téput, ?íntok júu?u ?éte, ?itóm kóbapo
 jíapseka, ?itóm ?ójbó chuúne. Junáe jíapsaka, ?émo
 bú?uuria. Táa ?íním?e, junúen jíapsaka, ?útte?awata
 ?itóm nanásonteria. ?íntok ?ójbota ?itóm lú?utaria.

Mikróobiom-téame, waáte
 ?ínfle-bénasi maáchi.

?ínfí?í, júu?u
 Mikroskópio?oteame.

Máa junúen kèt, júme'e tótoi ?étem, tukáapo, tótoimneu
nóiteka, ?ám ?ójbó chuúne. ?íntok bém ?útte'awata ?ám
?ú?aa. Bwé?ituk kèt ?ójbota ?ám lú?utaria. Chúkula ?ám
kó?okoi-tábe, chúkula ?íntok, kókkonee.

Jíba junále-bénasia, júme'e mikróbiom-téame, ?ítóm
takáapo wájiwa ?anéme, júka?a ?ítóm ?útte'awata ?ítóm
nanásonteria.

Junúenpo ?áman-sán, seénu, kanálpó baá?am
jé?e?eteko, jíba júme'e ?ilí ba?á-yoéiriam ?áma ?ám jí?inee.
?ám jé?eka júni?i, káa-jú?unéenee, bwé?ituk bém
?ilíftchiaka?abetchí?ibo, ká?am bítnee.

Táa junáme'e ?íntok, chúkula, ?ém siámpo, ?áma ?emó
bú?uurianee. Junáme'e, waáte, ?áma jíapsaka, júka?a
?ítóm bwá?amta ?á?a nasónte.

Waáte ?íntok, ?ítóm sílam
bwá?ataite, ?íntok senúk
bóojtituane. ?ítóm
táji-wéttua, ?íntok
kèt, kulúpti, junáme'e
?ilí yoéiriam-bénam-
betchí?ibo, síkí?ibwítnee.

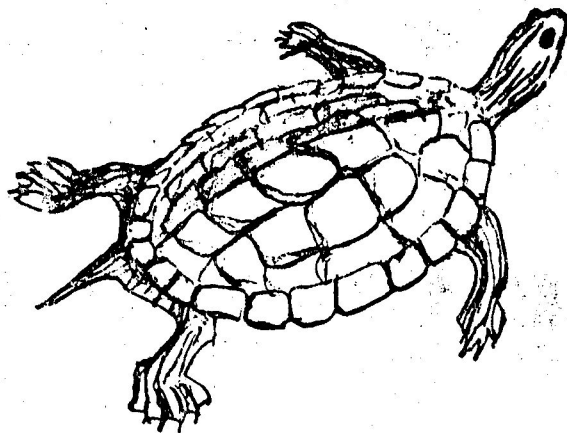

?ilí ?uúsím júni?i, junúen
kó?okoi-tábe, káa ?útte?aka
tawá-símnee. ?íní?i kó?okoa
káa chóa-wéchia. júme'e
mikróbiomtéame junúen yóo-

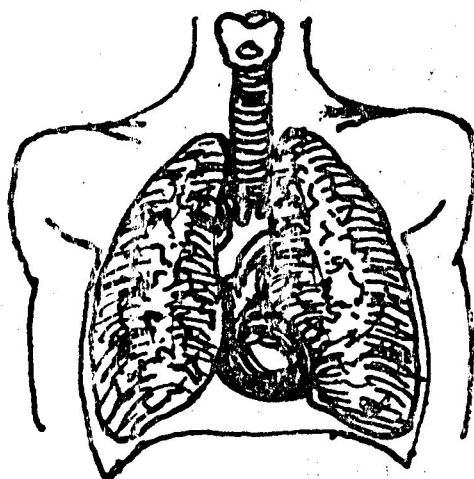
-joóá. Kúlupti ?íntok, kálajko ba?ápo kék ?ádyuk júme?e
míkróobiom yéé-nanásonome. Táa jíta baá?am júni?i,
tájipo ?ám pójtia?ateko, júnak sí?ime júme?e ?ilí yoéiriam
sú?anee. ?íntok júme?e ?ilí yoéria-kábam júni?i, kék
sú?anee, bwé?ituk waáte yoéiriam, ba?ápo kákkaba.

Táa baá?am, ?ám pójtiaka?ateko, kálat-yéjtenee. júnak
?íntok ?álleaka ?ám jí?inee. ?íntok kaáchin ?aúnee. ?íntok
ohé?a júni?i, júme?e ?ilí ?usím-betchí?ibo ?ám pój-
-pójtianee.

Waáte míkróobiom
kék ?ááne, basílus
kókpo tá?eewame.
?ínime?e júnen
saé?echiampo
wájiwa kimúka
saé?echiam
bwá?ataitinee.

Junúen ?anéka ?íntok,
tú?isi bú?uurianee. ?íntok
júm saé?echiampo wájiwa
sá?awitunee: Júme?e
sá?awam ?íntok, bikáa-
-taítinee. Júu?u ?íntok
junáme?e sá?awam jípwéeme,
chíkti ta?ápo, kúpteo,
táji-wétnee, ?íntok náa-búujti, táj-táitinee, káa-

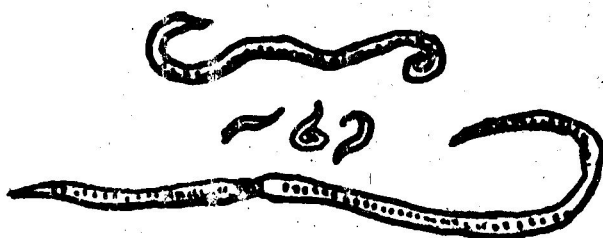

páppeenee, chúbaktinee, káa jí'ibwapeenee, síók-táftinee,
 kóba-wantínee. Júu'u ?íntok, junúen kó'okoeme, taséka,
 jume'e jáakam yéu-wéyeme, két júka'a bikáawaita,
 náu-kúutita jípu'únee. ?íntok jume'e mikróobiom, bú'uuka
 ?áma yéu-kátnee. Jume'e jáakam, bwíapo ?ám wátteka,
 junáma'a wáknee. ?íntok tóokoatamak náu-kúutitúnee. Táa
 jume'e mikróobiom káa kókkonee. Chúkula ?íntok, tá'abwi
 yoéme, junáka'a tóokoata, mikróobiom jípwemta jaktáko,
 jume'e ?ilí mikróobiom ?ám jaktánee. Junáme'e ?íntok
 ?áapo'ík saé'echiampo wájiwa ?á'a bwá'ataitinee. ?íntok
 ?á'a kó'okoi-tatápnée. Junúen ?áu chú'atinee júu'u
 kó'okoa. Junáa'a kó'okoa, tuberkulóosis-téa. ?íní'í
 kó'okoa káa sibóri, káa Líós péetensia, káa wómtila,
 káa tómpo kó'okoa. ?íí'í ché'a, tuberkulóosis-téa. Táa
 ?áa jíttoú. ?áa lu'utátu, ?é-betchí'íbo jíttoa
 ?áayuk. Loktórtá náttémaenee, ?áapo ?íntok, ?enchí ?á'a
 lútu'uria-yá'aneé jáisa ?ém ?á'a jíttone'ebetchí'íbo.

Kíalí'íkun, júu'u, tuberkulóosisimnea kó'okoeme,
 káa ják-júni'í chít-wátti-sísime'eteko, tú'ílinee. Núu'u
 ?á'a kó'okoawa, jume'e ?áamak ?áma jó'aakame, káa ?ámeu
 ?á'a chú'aktine'ebetchí'íbo. Ché'a tú'í'ean, jí'osia
 bóosapo chít-wáttinee. Chúkula-béja, ?á'a táttáa'ean.
 Júnak-béja, kaábetau chú'aktinee, júu'u kó'okoa.

Jume'e tómpo-bwíchiam, sííampo wájiwa jó'aak.
 Junáma'a sííampo két kákkaba. Chúkula ?íntok, júu'u
 tómpo-bwíchiam jípwéeme, pócho'okunteko, jume'e ?ilí
 kábam két yéu ?ám pócho'oriatenee. Chúkula ?íntok,

júme'e sé'eboim, bú'uka ?áet chéptinee. Chúkula ?íntok
júme'e sé'eboim, káripo wájiwa kimúnee, bwá'ampo
wáttinee. Júme'e ?íntok, ?ilí kábam, bém wókimmet
?ám wéeyaka, junúm ?ém bwá'ampo, ?áma yéjteka?ateko,
júme'e ?ilí kábam ?áma tó'o-sáka?anee. ?émpo ?íntok,
bwá'amtamak náu ?ám bwá'aka, chúkula ?ém tómpo-wájiwa
tómtinee júme'e ?ilí tómpo-bwíchiám ?asó'olam ?íntok
junúen ?enchi kát ?útte?ata ?ú'aataitinee.

Két júme'e ?ilí ?uúsím, kokócheme, bempó'im ténpo
wájiwa kát réjtinee júme'e sé'eboim, ?íntok jíba
juná lensu júka'a jafti-machík, bém wókpo, bém wéeya'u,
?áma, júme'e ?ilí ?usím ténpo wájiwa ?á'a tó'o-
-sáka?anee. ?íntok tómpo ?ám nasóntenee júme'e ?ilí
?uúsím. Chúkula kát búojtinee, táji-wétnee,
sikí?ibwítnee. Kíali?ikun, ?émpo, pócho?okunteko,
?áet chúkula, bwíae sép ?á'a páttak, ché'a tú?íinee.
Bwé?ituk junúen, bwíae ?á'a páttak, sé'eboim káa ?áet
jóotenee. ?óo ?áu ma?áko, ché'a tú?íinee. ?íntok ?ém
jó?au yépsaka, mám-bájjimalatuko kát tú?íinee. ?íntok
káripo wájiwa, júme'e sé'eboim sú'a-betchí?ibo, ?íntok
bwá'amtat káa bém réjtíne?ebetchí?ibo, ?aséetatae,
junáe ?ám púj-pújtane. Bwé?ituk júme'e sé'eboim
kó'okoata juébenak tóbo-tóbokta.

Junúen ?á'a wée?epo-sán, báji wéeme júu?u kó?okoa
 káa-nanáu-mááchi. ?í'an-tá'ti, ?itóm ?áet noká?u,
 ?ániapo-bétana wéeme, júu?u kó?okoa. Máa. seénu

1.	2.	3.
?ániapo-bétana wéeme	yoém- jiapai-bétana wéeme	Liáplota-bétana wéeme

káa jí'ibwako, láuti kó?okoínee, káa páppeenee, táa
 junáka?a kó?okoata jítto-betchí'ibo, bwá?amta bwá?anee
 sép ?íntok yú'in ?éetaitínee. ?únnaa chúbakte?eteko,
 két kó?okoínee, táa junáka?a jítto-betchí'ibo, súkasi
 ?emó jipwéek, ?emó ?ínne?etínee. ?ójbota bú'uuk
 tá?aruko, két kó?okoínee, wakíltúnee, káa ?útte?aka
 tawásimnee. Táa junáka?a jítto-betchí'ibo, yúm-jó?eka,
 tú?iik ?íntok ?útte?akamta bwá?anee. ?óo két, ?ójbota
 máktúnee, ?ójbo-wikíampo. ?íntok két júme?e
 mikróobiom-téame, yée-kó?okoi-tábe. Táa junáka?a
 kó?okoata jítto-betchí'ibo, jíttoata jí'ínee,
 mikróobiom sú?ane?ebetchí'ibo.

?íníí?i sí?ime kó?okoa, káa sibóri. Jitébíita káa
 bítnée. Ché?a tú?i ?éan, Loktórtá bíchak, jíttoata
 ?áapo?ik ?enchi jí'ítebóne?ebetchí'ibo.

Júme?e ?étem, júme?e sé?eboim, júme?e téputchim,
 júme?e tómpo-bwíchiám, júme?e ?amíibam-téame, ?íníme?e
 sí?ime, kó?okoata wéeya, yée-kó?okoi-tábe. Táa
 ?áme-betchí'ibo, ?ám sú?a-betchí'ibo, jíttoa ?ádyuk.
 Loktórtá náttémaenee, botíikapo ?ádyuk.

?iníí?í sí?ime kó?okoa, káa sibóri. Táa waáte
 kó?okoa, tá?abwika ?aáyuk. Yoém-jíapsi ?éerita-bétana
 wéeme. ?únnaa ?obísi ?emó ?éetua?ateko, tú?ísi
 ná?et-búke?eteko, ?únnaa jíat kópte?eteko, ?íntok kát
 náu-jújutwame, nókta náat nóttawame. ?iníí?í káa-
 -tú?íí. ?enchí kó?okoi táatapnee. ?iníí?í júní?í, káa
 sibóri. Jitébilita káa bítnee. ?íntok kía jíttota
 júní?í, káa jí?ínee. ?áa tú?íik bó?o-jóa?ateko,
 tú?íik ?éé-símé?eteko, baí-tá?aawamta káa wéetuako
 ché?a tú?íínee. Liójtá-bíchapo tú?íik jíba
 ?éé-símnee. Tú?íik jíba bó?o-jóoria-símnee.

Táa kát, waáte kó?okoa ?aáyuk. ?iníí?í kó?okoa
 ?áa, Liáplota-bétana wéeme. Júu?u yéé sibówame junáa?
 Júme?e ?iníka?a wéemta jóame, Liáplotamak náu
 lútu?uriakame ?á?a jóa. Júu?u techóiwame júní?í, kát
 Liáplota-bétana wéye. ?íntok kát, júme?e,
 mukía-jíapsimmak nokáme, Liáplotamak lútu?uriaka, ?á?a
 jóa. Chónim yéu-wíkwame júní?í, Liáplota ?átteari.
 Júu?u Lemóonlo, Satanáaj-tóame. ?iníí?í sí?ime wéeme,
 Liáplo ?á?a ?átteak.

Táa jába-júní?í, júu?u ?áchai, Jesú-Kríjtota,
 lútula wéé?epo ?á?a súala?eteko, lútula wéé?epo ?á?a
 yoém?éa?ateko, junáe, sí?ime wéemta-bétana jínne?utunee.
 Bwé?ítuk Jesú-Kríjtó, sí?ime ?útte?ata jípwee. Sí?ímeta
 ?áa jóa. Sí?imekut-bétana, Liáplota ?áa koóba. Júu?u
 Liáplo, jakwóo júní?í, kaíbu, ?áchai Jesú-Kríjtota
 kobá?anee.

ʔém jíapsipo, Jesú-Kríjtota mabétakaʔateko, ʔáapo
ʔútteʔata ʔenchi máknee. Hemélak ʔenchi jíapsituane.

ʔíntok jíba junáeni, júuʔu ʔalkóol, yée-tóma táttaa.
yée-jemá-bwáʔabwasa. ʔíntok síʔime júuʔu bíinoʔoteame,
yée takáa-nanásonte. Tóʔonapo, jemámpo, síʔimekut.
Júuʔu síari bííba júniʔi, yée-nanásonte, ʔóʔoream
nasónte. Juébenam yenáko, káa suátunee. Sényor
Jesú-Kríjtota, ʔém jíapsipo, túa ʔáʔa yoémʔéaka, ʔáʔa
súaleʔeteko, ʔáapo, junáe síʔime káa-túʔi wéemta-
-bétana ʔenchi jínneʔunee.

Nota del autor:

Con la profunda simpatía y cariño que siento por el pueblo Yaquí, me permito presentarle este folleto, que tiene como fin, enfocar en forma sencilla, los hechos objetivos en relación con la existencia de microbios y la causa directa de algunas enfermedades.

Debido a que en términos generales, el pueblo Yaquí atribuye a fuerzas sobrenaturales o mágicas, el origen o causa de las enfermedades, es de suponer que también tratan de curarlas por los mismos medios.

Este panfleto trata de darles criterio para discernir entre tres esferas de enfermedades existentes en la realidad. 1º) Esfera natural 2º) Esfera sicológica y por ʔultimo, La Sobrenatural.

Presenta como conclusión lógica que si es posible determinar la esfera de la causa, también el remedio se puede buscar en ese mismo campo, es decir: A causa natural, remedio natural. Causa sicológica, remedio sicológico. Causa sobrenatural, remedio sobrenatural.